

СТАНОВИЩЕ

от проф.д.п.н. Дора Левтерова – Гаджалова, ПУ „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 1. Педагогически науки;

професионално направление 1.2. Педагогика

докторска програма *Специална педагогика*

Автор: Катерини Анагносту

Тема: Нагласи към приобщаването на учениците със специални образователни потребности в общообразователното училище

Научен ръководител: проф. дпн. Цветанка Ценова, СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със Заповед № РД-38-348/ 02.07.2024 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Нагласи към приобщаването на учениците със специални образователни потребности в общообразователното училище“, разработен от Катерини Периклис Анагносту, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) с обучение на английски език, с научни ръководители проф. дпн Цветанка Луканова Ценова, за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Представените материали на хартиен носител от докторанта Катерини Периклис Анагносту отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника към него.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертационния труд се характеризира с изключителна актуалност в научно и в научно-приложно отношение предвид динамичния характер на развитие на приобщаващото образование и неговата ефективност съобразно съществуващи стереотипи, нагласи и народо-психологични влияния. Успехът на образователното приобщаване на учениците със специални образователни потребности в общообразователните училища зависи в значителна степен от атитюдите и ценностите на общообразователните учители. В този контекст, изборът и разработването на проблематиката на дисертационния труд се явява не само навременна, но и актуална и перспективна проблематика.

3. Познаване на проблема

Докторантката Екатерина Периклис Анагноступознава задълбочено разработваната проблематика. Умело се позовава на научна фактология и интерпретира научни резултати и анализи с лична убеденост и пристрастност за приобщаването на учениците със специални образователни потребности в общообразователните училища. С вещина очертава бъдещите посоки на анализираната проблематика като предвижда преход заподобряване и усъвършенстване на образователните политики и практиките в образователната система, по-висока степен на сътрудничество и диалог между преподаватели, родители и други заинтересовани страни, участващи в образователната система, създаване на споделена визия за приобщаващо образование, което е от решаващо значение за създаването на приобщаваща култура в училищата и обществото като цяло.

4. Методология на изследването

Методологията на емпиричното изследване включва ясно експресирани цел и изследователски задачи. Поставени са шест хипотези, които логично и обосновано следват от анализа на теоретичните проучвания на научната литература. Философията на изследването включва първично количествено изследване за да може по-адекватно да покрие целите на изследването и да отговори по-ясно на изследователските въпроси.

Участници в изследването са 120 учители от общото основно и средно образование в Гърция. Изследователската извадка е събрана чрез произволно събиране на проби. От работещи учители в гръцкото общо образование. Въпросникът е изпратен от изследователя до общо 400 учители по общо образование в Гърция. Отговорът на 120-те общообразователни учители, съставляващи извадката от изследването, предполага процент на отговор от 30%. Демографската характеристика е представена ясно и коректно. От извадката 56,67% са мъже, а останалите 43,33% са жени; 40,83% от изследваната извадка са хора на възраст над 51 години, 34,17% от изследваната извадка са хора на възраст между 36 и 50 години, а останалите 25% от изследваната извадка са хора на възраст до 35 години; 75% от изследваната извадка са лица с повече от десет години стаж като учители, а останалите 25% от изследваната извадка са лица с между 5 и 10 години стаж като учители. 65,83% от изследваната извадка са лица с основна степен на образование, а останалите 34,17% от изследваната извадка са лица с магистърска степен. 50% от изследваната извадка са лица, работещи в началното образование, а останалите 50% от изследваната извадка са лица, работещи в средното образование като учители. 95,83% от изследваната извадка са лица, работещи като постоянни учители, а останалите 4,17% от изследваната извадка са лица, работещи като заместник-директори.

Изследователският инструментариум включва структуриран въпросник от пет части: *Част А* включва демографска информация за участниците в извадката от изследването като въпросите са шест от затворен тип. *Част Б* включва скалата “My Thinking About Inclusion Scale” МТАІ (Stoiber et al., 1998) от 28 твърдения някои от които са с негативен характер и трябва да бъдат обрнати по време на статистическия анализ. Участниците оценяват 28-те твърдения. *Част В* изисква от участниците да оценят бариери пред включването по скалата. В *част Г*, участниците оценяват методи за приобщаване по скалата на Stoiber et al. (1998). В *Част Д*, участниците оценяват седем различни потребности от специално образование в два модела: в зависимост от това доколко смятат, че имат способността да се справят с всяка една от тях, и в зависимост от това доколко техните училища са подготвени, за да се справят ефективно с тях. Оценяването се извършва по 5-степенна скала на Likert. Скалата за емпиричното изследване е изпратена чрез Google Forms. Изследването е проведено в периода от 24/3/2023 до 1/4/2023.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е разработен в пет глави. В първите три глави се внася теоретичен анализ на научна литература по проблемите на специалното образование и видовете специални потребности, приобщаващото образование и нагласите към учениците със специални образователни потребности. В четвърта глава е представена методологията на емпиричното изследване. Пета глава презентира резултатите от проведеното емпирично изследване. Резултатите са подложени на статистически анализ по скалата МТАІ. Представени са резултати чрез факторен анализ на трите фактора по скалата на МТАІ: Първата променлива е една от основните перспективи, втората е очакваните резултати и третата е практиките в класната стая. Интерпретирани са резултати от дескриптивна статистическа обработка на първичните резултати, както и t-тест на сдвоени проби и корелационен анализ. Елегантният статистически анализ на данните е последван от задълбочена дискусия с позоваване на резултати от проучвания от други научни разработки. Направени са обобщаващо заключение и препоръки към практиката.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Личният принос на докторант Екатерина Анагносту е несъмнен.

Научните приноси могат да се обособят в две пространства:

Приноси с теоретичен характер

1. Изследвано е нивото на познания на учителите по общо образование в Гърция за множеството видове специални образователни потребности.

2. Предоставена е обширна теоретична рамка, която включва теоретичен анализ на най-популярните специални образователни потребности на децата, включването, нагласите към включването на (а) учителите по общо образование, (б) учителите по специално образование, (в) родители на деца със специални образователни потребности и г) родители на деца с типично развитие.

3. Представени са нагласите на общообразователните учители към приобщаването, в комбинация с техните способности за справяне с различни видове специални образователни потребности, техните нагласи за значението на различните стратегии за приобщаване, техните възприятия за съществуващите пречки, пред които са изправени и ефективността на техните училища за покриване на специалните образователни потребности на учениците.

Приноси с практически характер

1. За първи път в Гърция скалата МТАІ се използва в комбинация със списъка с полезни практики и пречки пред включването, които са представени в проучването на Stoiber et al. (1998).

2. За първи път в Гърция учителите оценяват различни видове специални образователни потребности на децата, от една страна, като вземат предвид собствената им способност да се справят с всяко едно от тях и, от друга страна, като вземат предвид училищните способности да им помогне да се справят с тях.

3. Направената корелация на отношението и знанията на общообразователните учители към приобщаването показва статистически значима свързаност с тяхната демография.

4. Подчертава се липсата на знания на общообразователните учители за справяне с най-популярните категории специални образователни потребности на децата и липсата на училища, които да покриват потребностите на тези ученици.

5. Изведена е многоизмерността на съществуващите пречки, пред които трябва да се изправят общообразователните учители, за да се справят с ефективното приобщаване на деца със специални образователни потребности.

Публикациите на Екатерина Анагносту са три, публикувани са в сборници от конференции и са пълно-текстови по проблематиката на дисертационния труд.

7. Автореферат

Авторефератът като съдържание и качество отразява съдържанието и постигнатите резултати в дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Към докторантката Екатерина Анагносту отправям препоръка да публикува дисертационния си труд за да бъде в полза както на общообразователни учители, родители и общественост, така и за развитието на приобщаващото образование за ученици със специални образователни потребности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Екатерина Анагносту **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Специална педагогика.. като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“* на Екатерина Анагносту в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2 Педагогика, докторска програма Специална педагогика.

18 септември 2024 г.

Изготвил становището:

(проф. д.п.н. Дора Левтерова - Гаджалова)